MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Školní rok 2026-2027

Dětský domov a Školní jídelna, Hranice,

Purgešova 847, 753 01 Hranice

tel. 581 601 905

V Hranicích 2. září 2026

Obsah

Obsah 2
Cíl minimálního preventivního programu 3
Legislativní rámec dokumentu 3
Osoby pověřené MPP 6
Analýza současného stavu dětí v dětském domově 7
Systém prevence rizikového chování 8
Přehled preventivních aktivit 10
Přehled různých forem rizikového chování 10
Jak si poradit s různými formami rizikového chování? 11
Doporučená literatura 19
Seznam některých odkazů na internetové stránky s problematikou rizikového chování 19
Roční plán programu prevence rizikového chování pro školní rok 2026/2027 21
Harmonogram preventivních aktivit pro školní rok 2026/2027 29
Průběžné preventivní aktivity 30
Práce s individuálním rizikem 31
Vyhodnocování programu 31
Závěr 32

Cíl minimálního preventivního programu

Chceme děti vhodným způsobem informovat o nebezpečí rizikového chování a vést je k sebevědomí, správnému sebehodnocení, k stanovení si reálných cílů v životě, k poznání sebe sama, k zvládání stresů, k dovednostem řešit své problémy bez návykových látek a k smysluplnému využívání volného času.

Důležité je prohlubování komunikačních dovedností mezi vychovatelem a dětmi a mezi dětmi samými, posilování jejich sebevědomí, sebeúcty a vzájemné úcty, řešení konfliktů, překonávání překážek, boj proti nudě = smysluplné využívání volného času.

Legislativní rámec dokumentu

STRATEGIE

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027
- Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2023 – 2026
- Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022 – 2027
- Krajský plán primární prevence rizikového chování v Olomouckém kraji na léta 2023 – 2026
- Akční plán realizace politiky v oblasti závislostí a závislostního chování v Olomouckém kraji na období 2023 – 2027

ZÁKONY

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 284/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, nabývá účinnosti dnem 1. října 2020, s výjimkou ustanovení části první čl. I bodů 6, 81 a 83, které nabývají účinnosti patnáctým dnem po dni jeho vyhlášení. Ustanovení části první čl. I bodu 12 pozbývá platnosti dnem 30. září 2025.
- Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek – „Tabákový zákon“
- Zákon č. 422/2003 Sb. o sociální potřebnosti – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách (novela zákona č. 482/1991 Sb.)

- Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí (více o ohlašovací povinnosti školy)
- Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže

VYHLÁŠKY

- Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 248/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 412/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků

METODICKÉ POKYNY A DOPORUČENÍ

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j.: MŠMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních (č. j.: MŠMT 21291/2010-28) + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování:
  1. návykové látky
  2. rizikové chování v dopravě
  3. poruchy příjmu potravy
  4. alkohol
  5. syndrom CAN
  6. školní šikanování
  7. kyberšikana
  8. homofonie
  9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
  10. vandalismus
  11. záškoláctví
  12. krádeže
  13. tabák
  14. krizové situace spojené s násilím
  15. netolismus

16. sebepoškozování
17. nová náboženská hnutí
18. rizikové sexuální chování
19. příslušnost k subkulturám
20. domácí násilí
21. nekázeň
22. dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS
23. psychické krize a duševní onemocnění

- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (č. j.: 14423/99-22)
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků (č. j. MŠMT-43301/2013)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (č. j.: 10194/2002 –14)
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, (č. j.: 25884/2003-24)
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT (č. j.: 37 014/2005-25)

Dětský domov patří do systému školských zařízení pro výkon ústavní výchovy. Je určen pro děti bez výrazných výchovných problémů, nanejvýš s disociálním chováním za předpokladu, že nedochází ke zhoršování. Výkon ústavní výchovy trvá tak dlouho, jak to vyžaduje její účel. Nejdéle však do 18 let věku, popřípadě do doby ukončení studia, maximálně do věku 26 let. Dětský domov pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb, ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova. Do dětského domova mohou být umísťovány děti zpravidla ve věku od 3 let.

V domově máme děti 6 leté až 21 leté. Děti jsou do něho zařazovány Dětským diagnostickým ústavem v Olomouci - Svatém Kopečku, na základě předběžného opatření či nařízením ústavní výchovy soudem. Z našeho zařízení pak odcházejí po dosažení 18 let věku, po vyučení nebo po ukončení střední nebo vysoké školy, po zrušení ústavní výchovy nebo předběžného opatření, popřípadě do náhradních rodin – adopce, pěstounská péče.

Osoby pověřené MPP

Dětský domov má vlastní minimální preventivní program. Koordinátorem programu je metodik prevence, který odpovídá za jeho plnění a aktualizaci. Vedení dětského domova je s programem ztotožněno a podporuje jej.

Všichni vychovatelé, zejména metodik prevence, průběžně sledují konkrétní podmínky a situaci výskytu rizikového chování v dětském domově. Konkrétní problémy se řeší ve spolupráci s metodikem prevence. Rozdílné názory pedagogických pracovníků na rizikové chování a jejich řešení se podrobně prodiskutovávají na poradě.

Metodik prevence

- Zajišťuje spolupráci všech pedagogických pracovníků v dětském domově, informuje je o preventivním programu DD a dalších aktivitách v této oblasti.
- Zabezpečuje koordinaci a realizaci aktivit DD, které se zaměřují na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, zneužívání sektami, kriminálního chování a sebepoškozování.
- Připravuje a realizuje aktivity zaměřené na zapojování multikulturních prvků do výchovného procesu. Prioritou tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které s touto otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti souvisí.
- Na základě pověření ředitelky DD spolupracuje s dalšími institucemi.
- Spolupracuje s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými).
- Kontaktuje odpovídající odborné pracoviště a participuje na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
- Shromažďuje odborné zprávy a informace o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.

Externí spolupracovníci

Při prevenci MPP provádíme besedy s Policií ČR, obvodní oddělení Hranice a Městskou policií v Hranicích. Dále spolupracujeme s KAPPA-HELP, Sdružením D, E-bezpečí, Národní sítí podpory zdraví (NSPZ) Tyto organizace nám poskytují poradenskou a výchovnou činnost se zaměřením na zdravý životní styl formou prožitkových lekcí. Spolupracujeme také s MUDr. Hanákovou, která je gynekoložka a dělá přednášky pro dívky. Výborná je také spolupráce s klinickým psychologem Mgr. Kolaříkem, který nám zajišťuje krizovou intervenci a také individuální psychoterapii a s dětskou lékařkou MUDr. Jamborovou, která nám seznamuje dětí s dospíváním a zdravým životním stylem.

Okresní metodik preventivních aktivit – regionální úroveň

Je člověk, který pracuje nejčastěji v pedagogicko-psychologické poradně, má vysokoškolské vzdělání s pedagogickým, psychologickým či sociálním zaměřením. Jeho kompetence vymezuje metodický pokyn ministra školství v prevenci rizikového chování.

Krajský školský koordinátor prevence – regionální úroveň

Je člověk, který pracuje na krajském úřadě na odboru školství, mládeže a sportu. Zabývá se prevencí rizikového chování v oblasti školství na krajské úrovni. Přenáší informace z MŠMT na nižší úrovně. Na druhou stranu přenáší také informace od školních metodiků prevence přes okresní metodiky prevence na ministerstvo.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) – centrální úroveň řízení

Odbor speciálního vzdělávání a institucionální výchovy - úsek prevence rizikového chování. Zodpovídá za koncepci prevence rizikového chování ve školství a za zpracovávání předpisů legislativní povahy, které problematiku prevence ve školství upravují.

Analýza současného stavu dětí v dětském domově

V dětském domově jsou čtyři výchovné skupiny. Kapacita našeho zařízení je 32 dětí. V současné době nemáme kapacitu naplněnu:

Věková skupina	Počet dětí
3 – 6 let	3
7 – 10 let	4
11 - 14 let	7
15 – 17 let	11
18+	5
Celkem	30

Děti od 3 let do 10 let

V této věkové kategorii se se snažíme o rozvoj celé osobnosti. Zaměřujeme se na všeobecnou prevenci.

Děti od 10 let do 14 let

Je třeba, aby tyto děti měly dostatečné informace o návykových látkách, chápaly význam přátelství a umění si pomáhat. Dovedly vycítit nebezpečí, které může nastat v sociálních situacích, zaměřujeme se na zdravý životní styl. Ve volném čase mají možnost využívat rozmanité volnočasové aktivity. V této věkové skupině uplatňujeme selektivní, případně indikovanou prevenci.

Selektivní primární prevence se zaměřuje na skupiny osob, u kterých jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik a vývoj různých forem rizikového chování, tj. jsou více ohrožené (např. zvýšeně vystavené působení rizikových faktorů) než jiné skupiny populace. Rizikové skupiny lze identifikovat na základě biologických, psychologických, sociálních nebo environmentálních rizikových faktorů souvisejících s rizikovým chováním, a dále podle věku, pohlaví, rodinné historie, místa bydliště nebo úrovně sociálního znevýhodnění. Jedná se např. děti alkoholiků, studenti, kteří nedokončili školu nebo kteří mají zhoršený prospěch. Většinou se zde pracuje s menšími skupinami či jednotlivci.

Indikovaná primární prevence se zaměřuje na jedince či skupinu, kteří jsou vystaveni působení výrazně rizikových faktorů, případně u kterých se již vyskytly projevy rizikového chování. Snahou je podchytit problém co nejdříve, správně posoudit a vyhodnotit potřebnost specifických intervencí a neprodleně tyto intervence zahájit.

Děti od 15 let do 18 let

Starší svěřence vedeme k rozvíjení schopnosti péče o své zdraví a znalosti možnosti pomoci při osobních problémech. Snažíme se jim přiblížit situace, ve kterých se pohybují (nové prostředí, kamarádi), pozorovat případné změny v jejich chování a reakcích. Všechny dospívající vedeme k úctě k životu a ke zdravému životnímu stylu. Připravujeme je na odchod z našeho zařízení a začlenění se do běžné společnosti. Zde také uplatňujeme selektivní a případně indikovanou primární prevenci.

Systém prevence rizikového chování

Prevence probíhá podle minimálního preventivního programu rizikového chování. Jsou vypracovány metodické pokyny pro úspěšné zvládání krizových situací a navazující roční plán prevence rizikového chování.

Systém prevence rizikového chování vychází ze Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže v působnosti MŠMT ČR a ostatních dokumentů a metodických pokynů vydaných ministerstvem. Pro příslušný rok je vždy zpracován Minimální preventivní program, který je každoročně evaluován. Dokument je součástí celoročních plánů akcí zařízení.

Prevence rizikového chování probíhá na všech úrovních od primární po terciární, zahrnuje snahu o předcházení či minimalizování jevů jako:

- kouření v prostorách dětského domova a jeho okolí
- útěky z dětského domova a následná trestná činnost na útěku
- zneužívání alkoholu a jiných omamných a psychotropních látek, přinášení těchto látek do zařízení

- úmyslné sebepoškozování
- slovní i fyzická agrese vůči ostatním chovancům i personálu ústavu
- svévolné ničení majetku
- projevy rasové nesnášenlivosti
- projevy šikany
- mentální anorexie a bulimie
- sexuální zneužívání
- rizikové sexuální chování
- prostituce
- záškoláctví

Zkušenosti ukazují, že je třeba, aby:

děti ve věku 6 - 10 let:

- měly základní dovednosti, jak čelit negativnímu vlivu vrstevníků, uměly říkat ne
- chápaly význam přátelství i umění pomáhat druhým
- měly rozvinutou schopnost vypořádat se s odmítnutím, zklamáním a selháním
- uměly zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- uměly se chránit před cizími lidmi
- měly základní zdravotní návyky
- uměly si správně zorganizovat svůj volný čas
- uměly rozlišit léky a návykové látky, znaly následky užívání návykových látek

dospívající ve věku 10 - 15 let:

- věděli, jak jednotlivé drogy působí na organismus,
- znali důsledky užívání ilegálních drog
- měli dovednost, jak odmítnout tlak svých vrstevníků
- znali rizika sexuálního zneužívání nejen přes „sociální sítě“

  chápali význam vlastního vzdělávání
- znali možnosti pomoci při problémech
- znali důsledky užívání alkoholu a kouření
- měli znalosti správné životosprávy – poruchy příjmu potravy

dospívající ve věku 15 - 26 let:

- znali rizika užívání drog i jejich vliv na zdraví, budoucí zaměstnání i úroveň vzdělání
- uměli odmítnout nabízenou drogu
- rozuměli vlastní morálce a hodnotovému systému
- věděli o sexuálním zneužívání, rizikovém sexuálním chování a obchodu s lidmi
- měli rozvinutou základní péči o své zdraví
- měli rozvinutý pozitivní obraz sebehodnocení
- znali možnosti pomoci při problémech

V případě, že se v DD objeví akutní problém spojený s užíváním drog, nebo s jiným rizikovým chováním, doporučuje se tento postup:

- jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, volat lékaře
- informovat vedení DD
- kontaktovat odborníka, zástupce dítěte
- v případě dealerství nebo obchodování s drogou přistoupit k represivním opatřením
- oznámit na Policii ČR

Přehled preventivních aktivit

- Celoroční aktivity – zájmové kroužky
- Jednorázové akce – sportovní klání, táboráky, víkendové výlety, soutěže, akce ve spolupráci s jinými zařízeními a organizacemi
- Individuální pohovory o rizikovém chování
- Spolupráce vychovatelů se školami při realizaci MPP
- Aktivní práce metodika prevence v DD – zajišťování interaktivních akcí, prožitkových lekcí, pořádání projektů
- Projednávání prevence rizikového chování na pedagogických poradách
- Probírání prevence rizikového chování na pravidelných spolusprávách

Přehled různých forem rizikového chování

Mezi rizikové chování řadíme v souladu s metodickými pokyny MŠMT zejména:

- drogové závislosti, alkoholismus a kouření
- kriminalitu a delikvenci, vandalismus
- virtuální drogy (počítače, video, televize)

- patologické hráčství (gamblerství)
- záškoláctví
- šikanování, vandalismus a jiné formy násilného chování
- xenofobii, rasismus, intoleranci a antisemitismus
- sexuální zneužívání, rizikové sexuální chování, obchod s lidmi, prostituci

Jak si poradit s různými formami rizikového chování?

Drogové závislosti, alkoholismus a kouření

Světová zdravotnická organizace (SZO,WHO) definuje drogovou závislost jako „psychický“, v některých případech i fyzický stav, který je důsledkem užití drogy a je charakterizován změnami chování a prožívání, které vždy zahrnuje nutkání užívat drogu, stále nebo periodicky za účelem dosažení jejich psychických účinků a někdy tak i kvůli vyhnutí se nepříjemným důsledkům její absence.

Možné indicie k poznání braní drog

- Změnila se osobnost dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu?
- Má časté výkyvy nálad?
- Straní se Vás? Je zlostné nebo depresivní?
- Tráví hodně času ve svém pokoji sám?
- Ztratilo zájem o školu a o vyučování, případně další aktivity, např. sport?
- Zhoršil se jeho prospěch?
- Přestalo trávit čas se starými kamarády? Přátelí se s dětmi, které se Vám nelíbí?
- Lže nebo podvádí?
- Pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu? Rozšířené nebo zúžené zornice? Nejasné vyjadřování a myšlení?
- Ztratilo dítě zájem o koníčky? Ztratilo motivaci, nadšení a vitalitu?
- Našli jste někdy důkazy užívání drog nebo alkoholu, prášky, lahve?
- Zhoršil se vztah dítěte k členům rodinky?
- Zdá se Vaše dítě být nemocné, unavené a protivné ráno, po možném užití drog? Přestalo se Vaše dítě o sebe starat, změnil se jeho styl oblečení?

Postup při problému s návykovými látkami

- Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, neváhejte zavolat lékaře.
- Naučte se s dítětem o alkoholu a drogách mluvit.
- Bude-li dítě nějakou drogu obhajovat, vyslechněte ho, ale opatřete si protiargumenty.
- Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání.

- Pomozte mu se odpoutat od nevhodné společnosti.
- Posilujte sebevědomí dítěte.
- Neváhejte vyhledat profesionální pomoc pro sebe, jestliže dítě odmítá.
- Nefinancujte zneužívání drog.
- Nedejte se vydírat. Nejednejte chaoticky a impulzivně.
- Nevyhrožujte něčím, co nemůžete nebo nechcete splnit.

Virtuální drogy (počítače, televize, video)

Závislost na počítačových hrách je méně nebezpečná než u výherních automatů. Přitažlivost počítačové hry spočívá v dostupnosti, pochopitelnosti pravidel, nabídce poznání neznámého, nového, netradičního, umožnění činností, které nejsou běžné v životě, případně společensky sankcionované, uspokojení z výhry.

Rizika závislosti počítačových her

- oblast násilí a agresivity – hráč se podílí na násilí aktivněji než v televizi či kině
- oblast životního stylu – hráč mění své postoje, hodnoty, zájmy
- oblast fyziologické, duševní a duchovní úrovně – deficit pohybu, neuvědomování si reality času, ovlivnění schopnosti navazovat a rozvíjet vztahy s vrstevníky, hra vytváří prostředí, do kterého se může unikat před problémy v životě

Prevence

Úkolem vychovatelů v této oblasti je nacházet pro děti jiné výchovné činnosti než sledování televize, videa a hraní her na počítači. Dbát na to, aby počítače děti využívaly především k výuce a k získávání vědomostí. Netrávit mnoho času při videohrách, kontrolovat druh her (podle věku dětí).

Kriminalita a delikvence

Spolupráce s Policií ČR – obvodním oddělením v Hranicích a Městskou policií. Besedy nad trestním zákonem a trestním řádem.

Alkoholismus

Alkohol (etanol, etylalkohol) je látka obsažená v pivu, vínu, likérech a destilátech. Alkohol je psychotropní látka, vyvolávající psychickou i fyzickou závislost.

Pro vznik závislosti na alkohol se předpokládá individuální vnímavost, genetické dispozice a dále faktory biologické, psychické a sociální.

Důsledkem chronického používání alkoholu jsou škody somatické na zažívacím traktu, játrech, nervové soustavě, krevním tlaku, srdci, sexuálních funkcích. Nejzávažnější jsou škody neuropsychické. Jejich vyvrcholením jsou alkoholické psychózy.

Úkolem vychovatelů je seznamovat děti se zdravým životním stylem, netolerovat příchody dětí pod vlivem alkoholu např. z vycházky nebo diskotéky. Zajistit besedy s odborníky na daná témata.

Kouření

Nikotin je psychotropní složkou tabáku, z něhož se uvolňuje destilací při kouření. Kromě nikotinu, na nějž vzniká návyk, se při kouření z tabáku uvolňuje několik set různých látek ve formě dehtu, složeného z aromatických uhlovodíků, z nichž mnohé mají rakovinotvorný účinek.

U této závislosti je obtížná prevence z toho důvodu, že do dětského domova přicházejí starší děti, u nichž je kouření rozvinuto. Lze využívat besedy, osobní příklady vychovatelů, můžeme se snažit vést děti ke zdravému životnímu stylu, k sebeúctě, k posilování vůle vedoucí k odmítání kouření.

Gamblerství – patologické hráčství

Pro hazardní hru je typické, že si hráč může koupit možnost výhry – ať peněz nebo majetku: od sirky až po automobil.

Formy hazardních her

- nehazardní automaty (hráč si kupuje pouze čas)
- hazardní automaty (hráč si kupuje možnost výhry)
- kasina (velká výhra nastartuje chorobný návyk)
- sportovní sázky
- karetní hry (velmi nebezpečné v kombinaci s alkoholem)

  stírací losy (výhru se dozvíme velmi rychle)

Kdo je nejvíce ohrožen?

- mladí lidé (jsou zvědaví, chtějí to pouze zkusit)
- více muži než ženy
- hyperaktivní děti (u automatu dokážou vydržet hodiny)
- nezaměstnaní
- ti, kteří selhali (hráčství je důsledek selhání, ne příčina)

Prevence

- Získejte důvěru dítěte, naučte se naslouchat tomu, co říká, věnujte mu potřebný čas.

- Opatřete si o hazardní hře informace, abyste o tom mohli s dítětem zasvěceně hovořit. Vyberte si k takové debatě vhodný okamžik.
- Předcházejte tomu, aby se dítě nudilo.
- Stanovte a prosazujte zdravá pravidla. Základním pravidlem pro nezletilé je: nikdy a za žádných okolností žádná hazardní hra. Za porušení pravidla by měly následovat přiměřené a předvídatelné sankce.
- Buďte pro dítě dobrým modelem. Dítě vycítí, že i pro vás mají peníze, které jste si poctivě vydělali, větší cenu, než kdybyste je někde našli nebo vyhráli.
- Dítě by mělo vědět, že určité věci prostě musí umět odmítnout. Mezi ně patří i pozvání k hazardní hře.
- Posilujte zdravé sebevědomí dítěte.
- Jestliže se projeví problémy s hazardní hrou u dítěte, je třeba je energicky zvládnout. Využívejte možnosti profesionální konzultace. Čím dříve se začne problém řešit, tím je to snazší.

Záškoláctví

Úkolem je netolerovat v DD záškoláctví. Při příchodu nového dítěte do našeho zařízení s touto zkušeností, je třeba ho motivovat k řádné školní docházce a dobrým výsledkům ve škole. Vysvětlovat dětem, že pro jejich budoucnost je jedním z nejdůležitějších aspektů dosažené vzdělání, které jim pomůže uplatnit se v životě.

Xenofobie, rasismus, antisemitismus, intolerance

Vést děti k dobrým vzájemným vztahům, toleranci, podporovat vzájemnou komunikaci, předcházet rasismu, přizpůsobit se romským dětem (poslouchat romskou hudbu, odebírat romské časopisy – Kereka, Romano Hangos. Seznamovat děti s historií Romů, Romským dějepisem, Holocaustem Romů).

Seznamovat děti se základními údaji o menšinách, které u nás žijí a rozvíjet u nich vědomí sounáležitosti.

Učit děti chápat a oceňovat rozdílnost jednotlivců a vážit si každého člověka, každé minority, každé kultury.

Šikanování

Šikana je agresivní chování za strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně nebo v případě šikany učitele, také profesionálně. Šikana je

také charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese. Nedělitelnou součástí problému je skupinová dynamika.

Podoby šikany

Přímá šikana může mít podobu fyzickou (bití, plivání, tahání za vlasy,…), verbální (vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhružky, násilné a manipulativní příkazy) nebo neverbální (urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhružných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení, schovávání, kradení věcí nebo učebních pomůcek)

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Elektronická šikana, tj. kyberšikana, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se správný postup řešení.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, která nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese

pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.

Většina obětí šikany a jejích svědků se snaží situaci udržet co nejdéle v tajnosti, bojí se někomu svěřit. Důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků. Proto je v prevenci velmi důležité zaměřit se specificky na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.

Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socioekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod. Šikana může mít také specifický obraz, odehrává-li se ve vztahu k žákům nebo pedagogům z důvodu etnicity (v ČR bývá v této souvislosti nejčastější anticiganismus), rasové nebo národnostní příslušnosti, náboženského vyznání nebo víry (často také v kombinaci s pohlavím např. muslimské dívky, židovští chlapci apod.), sexuální orientace (nejčastěji proti homosexuálům) apod.

Šikana je velice nebezpečná, v zařízení je velmi podstatný pocit bezpečí každého dítěte. To je neodmyslitelnou podmínkou vytváření produktivního a dobrého sociálního klimatu v DD. Povinností DD je předcházet všem náznakům agresivity a všem způsobům šikanování mezi dětmi. Šikanování nesmí být v žádném případě pedagogickými ani ostatními pracovníky v jakékoli formě akceptováno, jakýkoliv projev šikany se musí okamžitě řešit.

Varovné signály šikany pro vychovatele

- dítě nemá kamaráda
- nechuť jít do školy
- střídá různé cesty do školy a ze školy
- ztráta chuti k jídlu, neklidný spánek
- ztráta zájmu o učení
- výkyvy nálad, odmítá se svěřit, co ho trápí
- žádá peníze, často „ztrácí“ své věci
- přichází domů vyhladovělé, s potrhaným oblečením, s poškozenými školními pomůckami
- nedokáže uspokojivě vysvětlit svá občasná zranění (odřeniny, modřiny, popáleniny)
- je nečekaně agresivní vůči sourozencům

- trpí zdravotními potížemi (bolestí hlavy, břicha, bolesti jsou někdy simulované)

Prevence šikanování

- průběžně seznamovat děti formou besed a pohovorů při komunitách s podstatou, formami a nebezpečnými důsledky šikanování
- informovat o tom, že tyto formy chování nejdou neškodnou legrací a zábavou, informovat o negativních důsledcích jak ze strany oběti, tak pachatele
- spolupráce s pedagogickými centry
- prohlubování vzdělání pedagogických pracovníků v tomto oboru
- zjišťování odpovídajících aktivit v oblasti prevence šikanování a agresivity
- účast na kurzech o problematice šikanování, informovanost
- stanovení a dodržování pravidel chování ve vnitřním řádu DD
- evidence projevů agresivního chování u dětí
- spolupráce se specializovanými institucemi

Konkrétní kroky při řešení šikany

První pomoc při počáteční šikaně:	Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:
1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi; 3. nalezení vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou.	A. První (alarmující) kroky pomoci 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí B. Příprava podmínek pro vyšetřování 3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům C. Vyšetřování 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi) D. Náprava 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace

Doporučená literatura

Montaguiera, L., AIDS, fakta, naděje

Meredithová, S., Dospívání a sex

Presl, J., Drogová závislost

John, R., Presl, J., Drogy

Kraflová, B., Hrajeme si celý den

Rybníček, B., Hry v přírodě

Petr, K., Já, bývalý toxikoman

Matějček, Z., Děti, rodina, stres

Matějček, Z., Co děti nejvíce potřebují

Říčan, P., Agresivita a šikana mezi dětmi

Raynerová, C., Nenič své tělo

Kast-Zahn, A., Jak společně s dětmi zvládat výchovné krize

Faber, A., Mazlisch, E., Jak mluvit, aby nás teenageři poslouchali, jak naslouchat, aby nám teenageři důvěřovali

Kopřiva, D., Nováčková, J., Nevolová, D., Kopřivová, T., Respektovat a být respektován

Pekařová, L., Jak žít a nezbláznit se

Miková, Š., Stang, J., Typologie osobnosti u dětí

Kardaras, N., Svítící děti

Míková, Š., Nejsou stejné

Seznam některých odkazů na internetové stránky s problematikou rizikového chování

ADAM - Informační systém mládeže	http://www.adam.cz/
Bílý kruh bezpečí - pomoc obětem trestných činů	htpp://www.bkb.cz/
Česká škola web pro (ZŠ a SŠ)	http://www.ceskaskola.cz/
Česká školní inspekce	http://www.csicr.cz/

Dětské krizové centrum, o.s.	http://www.ditekrize.cz/
Drogový informační server	http://www.dropin.cz/
Drogy info - monitorovací středisko	http://www.drogy-info.cz/
Informace pro školní metodiky prevence	http://www.volny.cz/metodik
Institut pedagogicko-psychologického poradenství	http://www.ippp.cz/
La Strada-prevence obchodu se ženami	http://www.ecn.cz/lastrada/
Linka pomoci obětem domácího násilí	http://www.donalinka.cz/
O drogách	http://www.odrogach.cz/
Občanské sdružení proti šikaně	http://www.sikana.cz
Portál o dětských právech	http://www.detskaprava.cz/
Poruchy příjmu potravy	http://www.pppinfo.cz/
Poruchy příjmu potravy	http://www.anorexie.wz.cz
Poruchy příjmu potravy	http://www.anabell.cz/
Stránky o zdraví	http://www.doktorka.cz/
Školní svět	http://www.skolam.cz/
Téma kuřáctví	http://www.nekurte.cz/
Život bez závislosti - programy primární prevence	http://www.zivot-bez-zavislosti.cz
Třída v pohodě	http://www.inkluzivnískola.cz
Kyberkriminalita	https://youtube.com/ebezpeci
Prevíti na síti	https://www.youtube.com/watch?v=K00nvoFGKOI&list=PL_x8CoisFATRYWyQapFefYjf65maiN4yX

Roční plán programu prevence rizikového chování pro školní rok 2026/2027

1. ÚVOD

Roční plán programu prevence rizikového chování pro školní rok 2026/2027 vychází z aktuálního věkového složení dětí a mladých dospělých umístěných v zařízení, z dosavadních zkušeností pedagogických pracovníků a z identifikovaných rizikových oblastí. V měsíci srpnu došlo k rozdělení rodinek v našem zařízení. Polovina dětí má nyní trvalé bydliště v Lipníku nad Bečvou. Zatím vycházím z toho, že děti na preventivní programy, vedené odborníky, budou jezdit do Hranic.

Kapacita zařízení činí 32 dětí, aktuálně je v zařízení umístěno 30 dětí a mladých dospělých. Věkové složení ukazuje, že významnou část klientely tvoří děti v období dospívání. Právě toto vývojové období představuje z hlediska prevence zvýšené riziko, neboť je spojeno s hledáním vlastní identity, potřebou samostatnosti, zvýšenou citlivostí na vrstevnické vztahy a současně s experimentováním a testováním hranic.

Preventivní program proto nebude zaměřen pouze na eliminaci již vzniklého rizikového chování, ale především na včasnou identifikaci rizik, posilování ochranných faktorů a rozvoj kompetencí dětí potřebných pro bezpečný, odpovědný a samostatný život.

Základním principem programu je propojení odborné prevence s každodenní pedagogickou a výchovnou prací. Prevence tak nebude chápána jako soubor izolovaných jednorázových aktivit, ale jako dlouhodobý a systematický proces prostupující celým životem zařízení.

2. HLAVNÍ CÍLE PROGRAMU PREVENCE

Hlavním cílem programu prevence rizikového chování je vytvářet takové podmínky, které budou podporovat zdravý osobnostní, sociální a emoční vývoj dětí a současně minimalizovat riziko vzniku a rozvoje rizikového chování.

Dílčí cíle

- vytvářet bezpečné, stabilní a respektující prostředí,
- podporovat zdravé sebevědomí, sebeúctu a odpovědnost dětí,
- rozvíjet schopnost dětí samostatně se rozhodovat a předvídat důsledky vlastního jednání,
- posilovat schopnost odmítnout rizikovou nabídku a odolat vrstevnickému tlaku,
- rozvíjet komunikační, sociální a emoční kompetence,
- podporovat zdravé mezilidské vztahy a pozitivní klima mezi dětmi,
- předcházet šikaně, agresivnímu a násilnému chování,
- věnovat zvýšenou pozornost prevenci užívání návykových látek, zejména kouření,

- reagovat na problematické používání digitálních technologií, sociálních sítí a počítačových her,
- podporovat bezpečné a odpovědné chování v oblasti partnerských a sexuálních vztahů,
- včas zachycovat varovné signály psychických obtíží a dalších forem rizikového chování,
- vést děti ke smysluplnému trávení volného času,
- propojovat preventivní aktivity s individuálními potřebami jednotlivých dětí,
- využívat spolupráci s odbornými organizacemi a dalšími institucemi.

3. VÝCHODISKA PODLE VĚKOVÉHO SLOŽENÍ DĚTÍ

Preventivní opatření budou diferencována podle věku, vývojových potřeb a individuální situace dětí. V rámci programu bude využívána všeobecná, selektivní a indikovaná prevence.

3.1 Děti ve věku 3–6 let

V této věkové skupině jsou aktuálně umístěny 3 děti.

Preventivní působení bude mít charakter především všeobecné prevence a bude odpovídat vývojové úrovni dětí.

Zaměříme se zejména na:

- vytváření pocitu bezpečí a jistoty,
- rozvoj základních sociálních dovedností,
- rozpoznávání a vyjadřování emocí,
- respektování pravidel a hranic,
- rozvoj schopnosti požádat o pomoc,
- podporu pozitivních vztahů s vrstevníky i dospělými,
- vytváření základů zdravého sebevědomí.

3.2 Děti ve věku 7–10 let

V této věkové skupině jsou 4 děti.

Vzhledem k absenci závažnějších projevů rizikového chování bude převažovat všeobecná prevence.

Prioritou bude:

- rozvoj osobnostních a sociálních kompetencí,
- podpora zdravých vrstevnických vztahů,
- prevence konfliktů a agresivního jednání,
- rozvoj schopnosti spolupracovat a respektovat odlišnosti,
- nácvik bezpečného řešení problémových situací,
- podpora zdravého sebevědomí,
- rozvoj schopnosti rozpoznat nevhodné a rizikové chování,
- bezpečné používání digitálních technologií přiměřené věku,
- smysluplné využívání volného času.

3.3 Děti ve věku 11–14 let

V této věkové skupině je 7 dětí. U této skupiny se již objevují projevy rizikového chování, a proto bude preventivní působení kombinovat všeobecnou, selektivní a podle konkrétní situace také indikovanou prevenci.

Hlavními oblastmi budou:

- prevence kouření a užívání návykových látek,
- prevence netolismu a problémového používání digitálních technologií,
- prevence šikany a kyberšikany,
- prevence agresivního a konfliktního chování,
- posilování sebeúcty a zdravého sebevědomí,
- schopnost odmítnout nabídku návykové látky,
- zvládání vrstevnického tlaku,
- rozvoj odpovědnosti za vlastní rozhodnutí,
- bezpečné chování v online prostředí.

Důraz bude kladen na praktické a prožitkové metody prevence, které umožní dětem osvojit si konkrétní strategie zvládání rizikových situací.

3.4 Děti ve věku 15–17 let

V této skupině je 11 dětí. Jedná se o početně nejvýznamnější věkovou skupinu a současně o skupinu se zvýšeným výskytem rizikových faktorů spojených s obdobím dospívání.

Preventivní program bude využívat všeobecnou, selektivní i indikovanou prevenci podle aktuálních potřeb jednotlivých dětí.

Prioritními oblastmi budou:

- prevence užívání návykových látek,
- prevence kouření,
- prevence problémového hráčství a netolismu,
- prevence šikany a kyberšikany,
- prevence agresivního a násilného chování,
- prevence kriminálního chování,
- prevence rizikového sexuálního chování,
- podpora odpovědného přístupu k partnerským vztahům,
- prevence sebepoškozování a dalších forem rizikového chování,
- podpora duševního zdraví,
- rozvoj schopnosti řešit konflikty a náročné životní situace,
- posilování odpovědnosti za vlastní rozhodnutí a jejich důsledky,
- příprava na samostatný život.

3.5 Plnoletí klienti

V zařízení se aktuálně nachází 5 plnoletých klientů, kteří zde pobývají na základě smluvního vztahu mezi klientem a domovem.

Účast těchto klientů na preventivních aktivitách je dobrovolná. Nabídka preventivních programů bude přesto zachována, zejména v oblastech:

- samostatného života,
- odpovědného rozhodování,
- zdravého životního stylu,
- prevence závislostního chování,
- bezpečných partnerských vztahů,
- finanční a osobní odpovědnosti,

4. HLAVNÍ RIZIKOVÉ OBLASTI A PRIORITY PRO ŠKOLNÍ ROK 2026/2027

Na základě aktuální situace v zařízení byly jako hlavní oblasti preventivního působení stanoveny zejména:

1. prevence kouření a užívání návykových látek,
2. prevence netolismu a problémového hráčství,
3. prevence šikany a kyberšikany,
4. podpora duševního zdraví a včasné zachycení psychických obtíží,
5. prevence rizikového sexuálního a partnerského chování,
6. prevence záškoláctví
7. posilování sebeúcty, odpovědnosti a schopnosti samostatně se rozhodovat,
8. smysluplné trávení volného času jako významný ochranný faktor.

5. PREVENCE KOUŘENÍ A UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Jednou z priorit programu bude prevence kouření a dalších forem užívání návykových látek.

U dětí v období dospívání může být kouření spojeno s potřebou zapadnout do vrstevnické skupiny, získat uznání, překonat nejistotu, experimentovat nebo vyplnit volný čas. Preventivní práce se proto nebude soustředit pouze na zdravotní rizika, ale také na psychosociální příčiny a mechanismy vzniku tohoto chování.

Děti povedeme k:

- posilování sebeúcty,
- samostatnému rozhodování,
- schopnosti odolávat tlaku vrstevníků,
- odmítnutí rizikové nabídky bez pocitu selhání,
- uvědomování si krátkodobých i dlouhodobých důsledků vlastního rozhodování.

6. PREVENCE NETOLISMU, SOCIÁLNÍCH SÍTÍ A PROBLÉMOVÉHO HRÁČSTVÍ

Významnou oblastí prevence je problematické používání mobilních telefonů, sociálních sítí a počítačových her.

U některých dětí dochází k nadměrnému trávení času v online prostředí, což se může negativně projevit zejména na spánkovém režimu, školní úspěšnosti, schopnosti soustředění, psychické pohodě a mezilidských vztazích.

Cílem prevence bude naučit děti:

- rozpoznávat rizikové vzorce používání technologií,
- nastavovat si zdravé hranice,
- pracovat s časem stráveným online,
- rozpoznat signály problémového hraní,
- hledat alternativní způsoby trávení volného času,
- odpovědně využívat sociální sítě.

7. PREVENCE ŠIKANY A PODPORA POZITIVNÍCH VZTAHŮ

Prevence šikany a dalších forem násilného či ponižujícího jednání zůstává dlouhodobou prioritou.

Budeme systematicky sledovat vztahy mezi dětmi, podporovat otevřenou komunikaci a vytvářet podmínky pro včasné zachycení prvních signálů problémového chování.

Důraz bude kladen na:

- vzájemný respekt,
- toleranci,
- bezpečnou komunikaci,
- schopnost řešit konflikty,
- odmítnutí násilí a ponižování,
- odpovědnost za vlastní jednání,
- bezpečné prostředí, ve kterém se dítě nebojí požádat o pomoc.

8. PREVENCE RIZIKOVÉHO SEXUÁLNÍHO CHOVÁNÍ

U starších dětí bude prevence zaměřena také na oblast partnerských a sexuálních vztahů.

Cílem bude vést děti k odpovědnému rozhodování, respektování vlastních i cizích hranic, schopnosti rozpoznat manipulativní či rizikové situace a uvědomování si možných zdravotních, psychických i sociálních důsledků rizikového sexuálního chování.

9. PODPORA DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

Období dospívání může být spojeno s výraznými psychickými změnami a zvýšenou zranitelností. V rámci každodenní práce proto budeme věnovat pozornost změnám v chování, prožívání a sociálním fungování dětí.

Pozornost bude věnována zejména riziku:

- sebepoškozování,
- výrazné agresivity,
- poruch příjmu potravy,
- užívání návykových látek,
- sociální izolace,
- dlouhodobého poklesu nálady,
- dalších projevů psychické nepohody.

Úkolem pedagogických pracovníků není diagnostikovat psychické obtíže, ale včas rozpoznat varovné signály, reagovat na ně a zajistit odpovídající podporu a případné zapojení odborných služeb.

10. NESPECIFICKÁ PREVENCE A SMYSLUPLNÉ VYUŽÍVÁNÍ VOLNÉHO ČASU

Nedílnou součástí preventivního systému bude nespecifická prevence, jejímž cílem je vytvářet podmínky pro zdravý rozvoj osobnosti a současně snižovat riziko vzniku rizikového chování.

Zařízení bude podporovat aktivní a smysluplné trávení volného času prostřednictvím:

- zájmových kroužků,
- sportovních aktivit,
- návštěv posiloven,
- výletů a kulturních akcí,
- akcí jednotlivých rodinek,
- společných akcí zařízení,
- brigád a pracovních aktivit,
- aktivit podporujících rozvoj individuálních talentů a zájmů.

Volnočasové aktivity budou vnímány nejen jako způsob trávení volného času, ale také jako významný ochranný faktor, který podporuje sebevědomí, odpovědnost, sociální kompetence a pozitivní vztahy.

11. KAŽDODENNÍ PEDAGOGICKÁ PRÁCE JAKO ZÁKLAD PREVENCE

Úspěšná prevence je založena především na kvalitních vztazích mezi dítětem a pedagogickým pracovníkem. Z tohoto důvodu bude preventivní působení přirozeně začleněno do každodenního života zařízení.

Pedagogičtí pracovníci budou:

- vytvářet bezpečné a respektující prostředí,
- podporovat otevřenou komunikaci,
- nastavovat jasná a srozumitelná pravidla,
- důsledně a jednotně reagovat na jejich porušování,
- podporovat děti při řešení náročných situací,
- sledovat změny v chování a prožívání dětí,
- podporovat pozitivní vztahy v kolektivu,
- vést děti k odpovědnosti za vlastní jednání,
- být dětem dostupnou a důvěryhodnou oporou.

Vychovatel má v preventivním systému zařízení významnou roli nejen jako osoba, která stanovuje hranice, ale také jako bezpečný dospělý vzor, který svým vlastním jednáním ukazuje dětem vhodné způsoby komunikace, řešení konfliktů a zvládání náročných situací.

12. POZITIVNÍ MOTIVACE A PRÁCE S ÚSPĚCHEM

Součástí preventivní strategie bude systematické posilování žádoucího chování.

Budeme vědomě využívat:

- pochvalu,
- pozitivní zpětnou vazbu,
- kladná výchovná opatření,
- přiměřené drobné odměny,
- oceňování individuálního pokroku,
- podporu silných stránek jednotlivých dětí.

Za důležité považujeme oceňovat nejen výsledek, ale také snahu, pokrok, převzetí odpovědnosti a schopnost dítěte překonat vlastní obtíže.

Při řešení neúspěchu nebo problémového jednání budeme respektovat důstojnost dítěte. Problémové situace budou řešeny individuálně, pokud možno v soukromí, s cílem porozumět příčinám jednání, pojmenovat jeho důsledky a společně hledat cestu k nápravě.

Harmonogram preventivních aktivit pro školní rok 2026/2027

Harmonogram preventivních aktivit vychází z aktuálního věkového složení dětí, identifikovaných rizikových oblastí a potřeb zařízení. Jednotlivé aktivity budou realizovány průběžně a podle aktuální situace mohou být upraveny nebo doplněny.

Měsíc	Hlavní zaměření	Plánované aktivity
Září 2026	Bezpečné prostředí a nastavení pravidel	Seznámení dětí s pravidly zařízení a zásadami bezpečného chování. Aktivity zaměřené na vzájemné poznání, spolupráci a podporu pozitivních vztahů. Mapování rizikových faktorů u jednotlivých dětí. Individuální rozhovory. Nastavení preventivních cílů jednotlivých skupin. **Zajištění**: vychovatelé rodinek
Říjen 2026	Prevence šikany, Vztahy a komunikace Dopravní výchova, Dopravní soutěž	Skupinové aktivity zaměřené na respekt, toleranci, komunikaci a řešení konfliktů. Prevence šikany a kyberšikany. Modelové situace a nácvik bezpečného řešení konfliktu. Průběžné sledování vztahů v kolektivu. Seznamování s dopravními značkami, křižovatkami, pravidly silničního provozu. **Zajištění**: vychovatelé rodinek, metodik prevence
Listopad 2026	Kouření a návykové látky	Odborný preventivní program. Prožitkové aktivity zaměřené na motivaci ke kouření, vrstevnický tlak, schopnost odmítnout nabídku a odpovědnost za vlastní rozhodnutí. Individuální práce s dětmi, u kterých se kouření již objevuje. **Zajištění**: vychovatelé rodinek + odborný program
Prosinec 2026	Zravý životní styl, péče o duševní zdraví a zvládání emocí	Beseda o nejen o pochách příjmu potravy. Aktivity zaměřené na rozpoznávání emocí, zvládání stresu, frustrace a konfliktů. Posilování sebeúcty a schopnosti požádat o pomoc. Preventivní práce zaměřená na riziko sebepoškozování, sociální izolace a dalších projevů psychické nepohody. Společné aktivity podporující pozitivní vztahy a sounáležitost. **Zajištění**: vychovatelé rodinek
Leden 2027	Digitální svět a bezpečné používání technologií	Reflexe trávení volného času během vánočních prázdnin. Aktivity zaměřené na zdravé používání mobilních telefonů, sociálních sítí a online komunikace. Práce s tématy digitální stopy, soukromí, kyberšikany a online rizik. Stanovení individuálních cílů v oblasti zdravého využívání technologií. **Zajištění**: odborný program + vychovatelé rodinek
Únor 2027	Problémové hráčství a netolismus	Odborný preventivní program ve spolupráci se společností Podané ruce. Realizace navazujících výukových bloků zaměřených na problémové hráčství a nadměrné používání digitálních technologií. Identifikace

Měsíc	Hlavní zaměření	Plánované aktivity
		varovných signálů a hledání zdravějších alternativ trávení volného času**. Zajištění**: vychovatelé rodinek + odborný program
Březen 2027	Sexuální výchova, Partnerské vztahy a sexuální chování	Preventivní aktivity pro starší děti zaměřené na zdravé partnerské vztahy, respektování hranic, souhlas, odpovědnost a rizika spojená s nechráněným a rizikovým sexuálním chováním. Práce s modelovými situacemi a bezpečným rozhodováním. **Zajištění**: vychovatelé
Duben 2027	Záškoláctví, trestní odpovědnost	Seznámení s legislativou. Prevence násilí, agrese, přestupkového a kriminálního chování. Práce s důsledky vlastního jednání, odpovědností a schopností řešit konflikty bez použití násilí. U starších dětí diskuse o právní odpovědnosti a možných dopadech rizikového jednání na jejich budoucí život. **Zajištění**: odborný program + vychovatelé
Květen 2027	Rasismus, Xenofobie, Intolerance	Posilování pozitivních vztahů mezi dětmi. Návštěva nevidomé paní Onderkové s pomůckami pro nevidomé u nás.**Zajištění**: metodik prevence
Červen 2027	Bezpečné prázdniny a prevence rizikového chování	Preventivní blok zaměřený na rizika spojená s letními prázdninami – návykové látky, alkohol, kouření, koupání, cestování, pohyb ve veřejném prostoru, online prostředí a rizikové kontakty. Nácvik rozhodování v modelových situacích. Individuální rozhovory s dětmi před odjezdem na prázdniny**. Zajištění**: vychovatelé
Červenec 2027	Prázdninový režim a prevence prostřednictvím volného času	Využívání volnočasových, sportovních, kulturních a zážitkových aktivit jako přirozeného nástroje prevence. Podpora samostatnosti, spolupráce a odpovědnosti. Průběžné sledování případného rizikového chování a individuální intervence podle aktuální potřeby.**Zajištění**: vychovatelé
Srpen 2027	Reflexe a příprava na nový školní rok	Zhodnocení letního období a preventivních aktivit. Individuální rozhovory s dětmi. Reflexe pozitivních změn i přetrvávajících rizik. Podpora návratu ke školnímu režimu. Identifikace dětí vyžadujících zvýšenou preventivní či odbornou podporu. Příprava podkladů pro plán prevence na další školní rok.**Zajištění**: vychovatelé

Průběžné preventivní aktivity

Vedle tematicky zaměřených aktivit budou po celý školní rok probíhat preventivní činnosti, které jsou přirozenou součástí každodenního života zařízení.

Jedná se zejména o:

- pravidelné individuální rozhovory s dětmi,
- skupinové a komunitní activity – spolusprávy rodinek

- průběžné sledování vztahů mezi dětmi,
- včasné zachycování změn v chování a prožívání,
- řešení konfliktů a krizových situací,
- podporu pozitivního chování a oceňování pokroku,
- prevenci šikany a kyberšikany,
- podporu zdravého životního stylu,
- nabídku sportovních a zájmových aktivit,
- podporu smysluplného trávení volného času,
- prevenci rizikového používání digitálních technologií,
- spolupráci se školou a dalšími odborníky podle individuálních potřeb dětí,
- individuální práci s dětmi vykazujícími známky rizikového chování.

Práce s individuálním rizikem

U dětí, u kterých se již rizikové chování projevuje, bude preventivní působení přizpůsobeno jejich individuální situaci.

V případě potřeby bude vytvořen individuální preventivní postup, jehož součástí bude:

1. identifikace konkrétního rizikového chování,
2. zmapování jeho příčin a spouštěčů,
3. stanovení konkrétního cíle intervence,
4. dohoda s dítětem na jednotlivých krocích,
5. pravidelné sledování změny,
6. vyhodnocování účinnosti přijatých opatření,
7. zapojení odborných služeb v případě potřeby.

Cílem individuální práce není pouze sankcionovat nežádoucí chování, ale především porozumět jeho příčinám, posílit odpovědnost dítěte a vytvořit podmínky pro změnu jeho chování.

Vyhodnocování programu

Preventivní program bude v průběhu školního roku průběžně vyhodnocován, minimálně na konci každého pololetí a následně na konci školního roku.

Při hodnocení se zaměříme zejména na:

- výskyt jednotlivých forem rizikového chování,
- počet a charakter řešených situací,

- účinnost preventivních opatření,
- zapojení dětí do preventivních programů,
- změny v klimatu dětských skupin,
- individuální pokrok jednotlivých dětí,
- spolupráci s externími odborníky,
- potřebu úpravy preventivních priorit.

Výsledky hodnocení budou využity jako podklad pro plánování preventivních aktivit v následujícím období.

Závěr

Roční plán programu prevence rizikového chování pro školní rok 2026/2027 představuje rámec pro systematické, cílené a dlouhodobé preventivní působení v zařízení.

Za klíčové považujeme propojení tří základních oblastí:

1. odborně vedené preventivní programy,
2. každodenní kvalitní pedagogická práce,
3. vytváření bezpečného prostředí a smysluplných příležitostí pro osobnostní rozvoj dětí.

Naším cílem není pouze předcházet jednotlivým formám rizikového chování, ale především posilovat ochranné faktory, které dětem umožní zvládat náročné životní situace, činit odpovědná rozhodnutí, budovat zdravé vztahy a postupně převzít odpovědnost za svůj vlastní život.

Preventivní působení bude vedeno s respektem k individuálním potřebám každého dítěte, s důrazem na jeho silné stránky, potenciál a postupné osamostatňování.

Úspěšnost prevence budeme vnímat nejen podle toho, zda se podaří eliminovat konkrétní projevy rizikového chování, ale také podle toho, zda se dětem daří zvyšovat jejich kompetence, sebeúctu, odpovědnost a schopnost bezpečně a samostatně fungovat ve společnosti.

Zpracovala: A. Habermannová – metodik prevence

Ředitelka zařízení: R. Šuláková

V Hranicích dne 2.9.2026